

GOVORI, KOT SE PIŠE – NEKATERE ZNAČILNOSTI GOVORA PRI SIMULTANEM TOLMAČENJU

Jana Zidar Forte

Filozofska fakulteta, Ljubljana

UDK 81'253:81'271.1

Govorjeni jezik zaznamujejo številne zvrsti s specifičnimi značilnostmi. Tudi simultano tolmačenje predstavlja posebno govorno komunikacijo, besedila, ki se tolmačijo, pa imajo pogosto značilnosti tako spontanih kot pripravljenih besedil, lahko so bolj ali manj formalna. Vse to vpliva na jezik tolmačenja in zdi se, da se ta pogosto bolj približa pisnemu jeziku kot pa govorjenemu jeziku.

govorjeni jezik, simultano tolmačenje, značilnosti pripravljenih besedil, govori

Spoken language is characterised by various varieties, each bearing its own features. Simultaneous interpreting is also a form of spoken communication in which the interpreted texts often carry traits of spontaneous as well as prepared texts and their level of formality may vary. All this affects the language of interpretation, so often it shows more resemblance to written language than oral.

spoken language, simultaneous interpreting, characteristics of prepared texts, speeches

Uvod

Pisni jezik zaradi kodifikacije označujemo kot enotno in dokaj natančno definirano tvorbo, govorjeni jezik pa je že zaradi obsega in različnih dejavnikov, ki vplivajo nanj, bolj heterogen. S sociološkimi in pragmatičnimi pristopi k jezikoslovnemu raziskovanju (Gumperz, Bahtin, Schiffrin, Fairclough, van Dijk) se je zgodil velik razmah pri preučevanju govora, a običajno na ožje zastavljenih področjih.¹ Tudi pričujoči prispevek se na govorjeni jezik osredotoča z vidika konferenčnega tolmačenja oz. natančnejše simultanega tolmačenja (v nadaljevanju ST).

Čeprav se tolmačenje laično pogosto opisuje kot *ustno prevajanje*, obstajajo bistvene razlike med procesom tolmačenja in procesom prevajanja (prim. Šumrada 2010; Cajnkar 2004), zato se raziskovanje tolmačenja znotraj prevodoslovnih študij vse bolj uveljavlja kot samostojna veda (Markič 2013; Pöchhacker 2004).

Pri ST tolmač poslušča izvorno besedilo in ga skoraj hkrati govorno podaja v ciljnjem jeziku (Jones 1998). Preden govorec poda svoj govor, se vnaprej pripravi in ga pogosto tudi zapiše v obliki opornih točk ali kot vezano besedilo, ki ga nato bolj ali

¹ Prim. v slovenskem prostoru v zadnjem času študije o spontanem govoru Darinke Verdonik, Ane Zwitter Vitez in Jane Zemljarič Miklavčič; o govoru na radiu in televiziji študije Alenke Valh Lopert, Jasne Potočnik in Natalije Sinkovič; o govoru na gledaliških odrih študije Hotimirja Tivadarja ipd.

manj zvesto predstavi oziroma prebere. Besedila, s katerimi delajo tolmači, so torej specifična, saj so govorjena, vendar imajo hkrati tudi značilnosti pisnih besedil, kar bi lahko imenovali »poknjženje« govorjenega jezika (Schlamberger Brezar 2012: 237).

Preučevanje javnega govorjenega diskurza

ST se odvija v javnem prostoru, kjer govornik naslavlja zbor ljudi, s čimer posega na polje javnega diskurza. Tega zaznamuje specifičen kontekst ter tudi različne vloge udeležencev komunikacije in z njimi povezane norme javne komunikacije, ki jih je teoretično podrobneje razdelal Škiljan (1999). Besedilne značilnosti javne govorjene besede na praktičnem gradivu političnih sej občinskega sveta natančneje analizira M. Krajnc (2005). Z besedilno in skladenjskostrukturno analizo je ugotovila bistvene razlike, ki ločujejo brano besedilo od spontano govorjenega ali celo zapisanega, na primer zapleteno zložene strukture in visoka stopnja prilastkovih odvisnikov, predmetnih odvisnikov in vezalnega priredja, ki »omogočajo preprostejšo stavčnočlensko zgradbo« (prav tam: 275), kljub zapleteni strukturi pa se je izkazalo, da so izreki pomensko razmeroma preprosti.

Parlamentarni in novinarski govor, ki tvorita pomemben del javnega govora, je v svoji disertaciji o vrinjenih stavkih natančneje preučevala tudi B. Vičar (2011). Politični in novinarski diskurz je bil sicer že predmet obsežnih korpusnih raziskav, in sicer v okviru korpusa dnevnoinformativnih oddaj BNSI (Žgank 2006) ali korpusa sej slovenskega parlamenta Sloparl (Žgank idr. 2006), ki so bili analizirani z vidika strojnega prepoznavanja govora.

Preučevanje nesponatnega govorjenega diskurza tako ni nekaj novega, v pričujočem prispevku pa želimo s primeri² predstaviti nekatere značilnosti izvornih besedil, ki kažejo na omenjeno dvojnost besedil, in ustrezne segmente ST. V mednarodnem prostoru so tovrstne študije precej razširjene, zlasti v okviru korpusov govorov Evropskega parlamenta (npr. EPIC, EPTIC), televizijskega simultanege tolmačenja ipd. (prim. Bendazzoli, Sandrelli 2009; Bendazzoli 2015), vse pa večinoma sledijo načelom korpusnih prevodoslovnih študij. Raziskovalne teme segajo od kontrastivnih analiz različnih slovničnih in skladenjskih struktur do analiz diskurznihih označevalcev ali formulaičnosti jezika kot takega.³

Pričujoča analiza temelji na avtentičnem gradivu, ki je del dvojezičnega vzporednega francosko-slovenskega korpusa izvornih in pretolmačenih govorov ter primerljivega korpusa izvornih francoskih in slovenskih govorov, ki se uporabljajo pri usposabljanju tolmačev. V članku so predstavljeni izsledki preliminarne analize,⁴ ki se osredotoča na nekatere v literaturi najbolj izpostavljene besedilne fenomene z vidika

² Korpus je bil zbran v okviru priprave doktorske naloge o značilnostih jezika tolmačenja, ki jo avtorica prispevka pripravlja pod mentorstvom red. prof. dr. Mojce Schlamberger Brezar.

³ Na spletu je na voljo zbornik povzetkov nedavne delavnice o trenutnih raziskavah na področju tolmačeslovnih korpusnih študij Corpus-based Interpreting Studies: State of the Art, ki je potekala maja v Bologni. http://eventi.dipintra.it/cis1/download/book_of_abstracts_29_04.pdf

⁴ V preliminarno analizo so bili vključeni le poklicni tolmači, čeprav raziskava vključuje tudi tolmačenje študentov.

primerjanja spontanega in pripravljenega oz. branega diskurza. Podrobnejša korpusna in kvalitativna analiza bosta sledili v nadaljevanju študije.

O tvorjenju pripravljenih govorjenih besedil

Zaradi slušnega prenosnika se besedilo hkrati tvori in izgovarja, zato so med zapisanim in govorjenim besedilom besedno-slovnične in ubeseditvene razlike, kar velja zlasti za spontana govorjena besedila. Deloma ali v celoti vnaprej pripravljena besedila pa se lahko zelo približajo zapisanim besedilom, tudi kar zadeva obvestilno gostoto (Vogel 2004).

Prav zato so takšna besedila zahtevnejša, saj se od naslovnikov pričakuje zbrano poslušanje, sledenje besedilu in nenehno povezovanje slišane s predznanjem. Naslovnik tako »drugače kot v nepripravljenih besedilih [...] ne vrednoti le smiselnosti, zaokroženosti, razumljivosti [...], temveč tudi jezikovno pravilnost besedila, tj. govorčevo izbiro jezikovnih in prozodičnih sredstev« (Vogel 2004: 460). Ta vidik je posebej izpostavljen pri tolmačenju, kjer so tolmači aktivni poslušalci, ki besedilo nato še prenesejo v ciljni jezik. Podobno kot pri branju na radiu se tudi govornem na večjezičnih srečanjih s tolmačenjem svetuje,⁵ da zapisano besedilo pred branjem obdelajo oz. preoblikujejo pisno predlogo v slušno sporočilo (Korošec 1998), pri čemer naj bi odpravili vsa tipično pisna sredstva in jih naredili poslušalcu bolj razumljiva.

Ponavljanje in popravljajanje

Ena od opaznih posledic izbire prenosnika je »način podajanja, kar vpliva tako na obliko kot na funkcijo« (Gadet 2007: 49), saj je linearno podajanje pri ustnem izražanju podrejeno časovni osi. Govorjenega besedila ni mogoče sproti brisati, zato so pogoste nedokončane besede, omahovanja, napake, ponovitve ali poudarki. Ti elementi v pisnem jeziku nimajo ustreznice in so običajno negativno zaznamovani (Blanche-Benveniste 2000).

Toda omenjeno iskanje najustrežnejšega izraza je včasih tudi posledica slogovne odločitve oz. poudarjanja določene lastnosti besede, zlasti pri pesniškem in nasploh literarnem ustvarjanju, pri javnih govorih pa govorec s tem posebej poudari določene elemente govora. Tudi tolmač prenese te poudarke (Primer 1), vendar zaradi časovnega pritiska ne vedno s ponovitvijo elementa, ker bi to podaljšalo njegovo podajanje, zato se pogosto zateče k anaforičnim sredstvom in poudarek prenese z intonacijo.

Primer 1:

Izvirnik:

Quand on parle de la question linguistique en Europe, on parle souvent – on évoque souvent la possibilité d'avoir recours à **une langue unique**. **Cette langue unique**, c'est

⁵ Tudi Generalni direktorat za tolmačenje pri Evropski komisiji je pripravil posebna navodila za govornike, ki so v pomoč predvsem tistim, ki niso večji javnega nastopanja in tega, da se njihov govor tolmači. http://ec.europa.eu/dgs/scic/working-with-interpreters/tips-for-speakers/index_sl.htm

un vieux rêve de l'humanité, c'est un mythe, en forme – en somme. En réalité, cette langue unique, elle n'a jamais existé.

Tolmač 1:

In ko govorimo o jezikovnih vprašanjih v Evropi, govorimo pogosto o možnosti uporabe **enega samega, enotnega jezika**. **To** so že stare sanje človeštva. **To** je neke vrste mit. V resnici pa **ta enotni jezik** ni nikoli obstajal.

Tolmač 2:

Ko govorimo o jezikovnem vprašanju v Evropi, se pogosto omenja možnost uporabe **enotnega, enega samega jezika**. Torej **to** je že starodavna **to** so starodavne sanje človeštva, nekakšen mit. Zdaj, dejansko **tega ... enega samega jezika** nikoli ni bilo.

Tolmač 3:

Ko govorimo o jezikovnih vprašanjih v Evropi, pogosto govorimo tudi o možnosti, da bi imeli **skupni jezik**. **Skupni jezik**, ki je star sen človeštva, gre za pravzaprav nekakšen mitološki koncept, vendar pa **to** v resničnosti to ni nikoli obstajalo.

Druga posebnost je vračanje na že izgovorjeno sintagmo, ker jo govorec želi dopolniti ali spremeniti, poleg tega pa nenehno pomikanje naprej in nazaj po izrekah omogoča tudi, da se govorec v primeru napake popravi (Blanche-Benveniste 2000). Ker ima tolmač vedno odmik od govorca, sliši celoten del in tudi popravek, zato pri svojem tolmačenju tovrstne ponovitve oz. napake izpusti (Primer 2).

Primer 2:

Izvirnik:

Il est difficile de contrôler la mise en œuvre des accords parce qu'**il existe** – **il n'existe pas** d'instance de surveillance officielle ni de sanctions officielles, pas plus que de délais de mise en œuvre.

Tolmač 1:

Težko je tudi nadzirati uresničevanje teh dogovorov. Ni nekih uradnih institucij, uradnih sankcij, ravno tako ne obstajajo roki za njihovo izvajanje.

Tolmač 2:

In dejstvo je, da nimamo uradnih organov, ki spremljajo izvajanje teh sporazumov. Tudi ni nobenih sankcij.

Tolmač 3:

Težko je nadzirati izvajati izvajanje teh sporazumov. Nimamo namreč uradnih nadzornih organov, ki bi to pregledovali, prav tako niso predvidene uradne sankcije, niti ne časovni rok za izvajanje tega sporazuma.

Včasih tolmač uporabi retoričen poudarek, čeprav ga v izvorniku ni, s čimer doda manjkajočo informacijo ali okrepi sporočilo (Primer 3). Seveda pa se lahko tudi tolmači zmotijo ali v hipu, ko besedo že izgovorijo, ugotovijo, da ni najprimernejša (Primer 4), in ponovijo del besedila; vendar teh ponovitev pri poklicnih tolmačih ni veliko.

Primer 3:

Izvirnik:

Nous devons, dans un avenir proche, modifier nos règles et nos actes afin de nous ajuster à la mondialisation et pour **renforcer notre position en tant qu'acteur dans le monde** de moins en moins centré sur le continent européen.

Tolmač:

In zato moramo v bližnji prihodnosti spremeniti svoja pravila delovanja, svojo zakonodajo, zato da se bomo na ta način lažje prilagodili globalizaciji in da bomo tudi **okrepili svoj položaj akterja, pomembnega akterja v svetu**, ki je vedno manj osredotočen na evropsko celino.

Primer 4:

Izvirnik:

Je veux également lui dire combien je serais heureux de venir inaugurer début janvier le nouveau siège de l'organisation.

Tolmač:

In zelo zadovoljen sem, da bomo januarja **ustanovili** nov sedež, **odprli** nov sedež naše organizacije, hišo frankofonije v Parizu, ki jo že dolgo pričakujemo.

Vrinjeni stavki

Za govorjeni jezik je značilna raba vrinjenih stavkov, ko govorec prekine tok govora, vstavi neko dodatno, bolj ali manj pomembno informacijo, in nato nadaljuje s svojim govorom (Gadet 2007). V pogovorih so redkejši, zelo pogosto pa jih srečamo pri monologih. Vsebinsko so lahko povezani z razlago določene besede, dela govora ali s povsem drugo, nepovezano informacijo, za katero se govorniku v tistem trenutku zdi pomembno, da jo posreduje poslušalcem.

Primer 5 kaže, da so tolmači vrinjeni stavek vključili v svoje podajanje kot del osnovnega sporočila in ga razločili z intonacijo ali drugimi sredstvi (ponovitev, stopnjevanje).

Primer 5:

Izvirnik:

Dans un monde où progresse le risque, **car c'est un risque** ... 1- le risque du mondialisme, de l'uniformité, je voudrais dire que l'aplatissement, aussi de l'aplatissement, il faut se battre pour notre langue et pour les valeurs qu'elle porte.

Tolmač 1:

V svetu, v katerem je vse več nevarnosti, nevarnost globalizacije in poenotenja, nevarnost hm pristajanja na preveč enaki ravni, se moramo boriti za raznolikost.

Tolmač 2:

Ampak v svetu so vse večja tveganja. Tveganje oziroma nevarnost globalizacije in poenotenja. In ravno ta uravnilovka je nekaj, proti čemur se moramo boriti. Moramo se boriti za naš jezik in za vrednote, ki jih predstavlja.

Tolmač 3:

Zavedati pa se moramo določenih tveganj, tveganj globalizacije. ... Želela bi povedati, da se moramo boriti za naš jezik in za vrednote tega jezika.

Vzpostavljanje povezav

Med posebej vidnimi diskurznimi razlikami med pisnim in ustnim jezikom Gadet (2007) omenja tudi način vzpostavljanja pomenskih in slovničnih povezav med izreki. Pri ustnem jeziku je namreč izreke mogoče povezati z eksplicitnimi povezovalnimi elementi oz. povezovalci (konektorji, diskurzni označevalci), lahko pa so povezave zgolj implicitne oz. nakazane z intonacijo.

Povezovalci so metabesedilni elementi brez propozicijske vsebine (Smolej 2012), ki prispevajo k zunanji, formalni organiziranosti vsebine in njenemu razlikovanju. Hkrati izpolnjujejo t. i. medosebno funkcijo (po Hallidayu), saj pomagajo vzdrževati stik med govorcem in naslovnikom, kar je pomembno tudi pri ST.

Konativni govorni signali uravnavajo pozornost naslovnika in vabijo k poslušanju, npr. zvalniški signali (*gospa in gospodje, dragi gostje*), s katerimi se na začetku vzpostavi in nato ohranja stik z naslovniki, lahko naznanjajo vsebinsko nov del govora (Primer 6) ali opozarjajo na pomembnost ali nenavadnost informacije (Smolej 2012).

V Primeru 6, ki se pojavi sredi govora, je zvalnik *Mes chers amis* rabljen za vzpostavitev bližine z naslovniki, ki sicer niso nujno prijatelji, odziv tolmačev pa kaže na razliko pri dojemanju te situacije. Prvi tolmač je izbral dobesedni prevod, ki v slovenščini nakazuje nižjo stopnjo formalnosti in večjo sproščenost, bližino, medtem ko je v drugi in tretji različici rabljena bolj formalna oblika nagovora *Spoštovani*. Kaj vpliva na izbiro tolmačev, je težko reči, glede na časovno stisko pri ST pa gre verjetno za prvi in avtomatični odziv glede na presojo konteksta.

Primer 6:

Izvirnik:

Mes chers amis, il y a deux ans, lors du sommet de Québec, nos débats ont été dominés par la crise financière.

Tolmač 1:

Dragi prijatelji, pred dvema letoma na vrhu v Quebecu je v razpravi prevladovalo vprašanje finančne krize.

Tolmač 2:

Spoštovani prijatelji, pred dvema letoma na vrhu v Quebecu smo govorili predvsem o finančni krizi.

Tolmač 3:

Spoštovani kolegi, pred dvema letoma med vrhom v Quebecu smo se pogovarjali predvsem v okviru globalne finančne krize.

Uporaba govornih signalov je odvisna od več dejavnikov. A. Pisanski Peterlin (2011: 33–34) predlaga triplastno delitev: primarni dejavniki oblikujejo besedilne konvencije in vplivajo na obliko besedil (jezikovna skupnost, stroka in žanr); sekundarni dejavniki lahko deloma vplivajo na besedilne konvencije, vendar jih sami po sebi ne oblikujejo (dolžina besedila, časovni okvir nastanka in kontekst); med subjektivne dejavnike pa avtorica šteje avtorjev osebni slog.

Pri simultanjem tolmačenju bi lahko kot primarni dejavnik označili poklicni okvir (poklicni standardi in etika), pa tudi širši tematski okvir, ki vpliva na obliko besedil (npr. politične razprave v parlamentu, strokovne predstavitve); kot sekundarni dejavnik lahko razumemo kontekst konkretne komunikacijske situacije; subjektivni dejavniki pa so pri tolmačenju na eni strani povezani z izvornim govorcem (osebni slog, sproščenost, izkušnje z javnim nastopanjem), po drugi strani pa s tolmačem in njegovim osebnim slogom. V praksi je mogoče opaziti, da pri ST na to vpliva zlasti izkušnost tolmača, pogosto so signali uporabljeni ne glede na izvirnik (Primer 7).

Primer 7:

Izvornik:

Par contrecoup, la productivité, toujours dans les champs, en matière d'agriculture, s'est accrue, ce qui a, également, diminué le nombre de la main d'œuvre.

Tolmač:

Tako se je produktivnost na poljih povečala in zaradi tega se je **seveda** zmanjšalo število zaposlenih.

Schlamberger Brezar (2012: 227) ugotavlja, da »večja prisotnost diskurzivnih označevalcev kaže na večjo stopnjo govornosti, medtem ko njihova odsotnost dokazuje, da je besedilo bolj pisno oz. poknjženo«. V preučevanem korpusu besedil se je ta predpostavka izkazala za pravilno, saj je bilo več označevalcev uporabljenih v štirih govorih, ki so bili manj formalni, govorniki pa so jih tvorili bolj na podlagi opornih točk in ne vezanega besedila.

Čeprav konektorji, ki izražajo »medstavčna in medpovedna razmerja ali razmerja med delom besedila in njegovim nadaljevanjem« (Gorjanc 1998: 367), niso obvezni sestavni del pomenske razsežnosti besedila, jo s svojo funkcijo vzpostavljanja in ohranjanja razmerij med deli besedila pomagajo graditi in utrjevati ter zagotavljajo zunanjo strukturo, ki je nujna za neprekinjeno smiselno besedilno celoto. Kazalci zgradbe besedila so lahko besednovrstno, skladijsko in morfološko različni (Primer 8): členki (*skratka, torej, recimo*), prislovi (*dobro, tako*), lahko pa prevzamejo tudi krajšo stavčno strukturo (*Naj predstavim primer*).

Primer 8:

Izvornik:

Donc voilà le pour et le contre en ce qui concerne les compléments alimentaires. **Alors, bien sûr**, nous pourrions aller beaucoup plus loin, demander peut-être l'avis des médecins, mais nous allons actuellement conclure. ... **Donc**, que remarque-t-on? **Eh bien**, on remarque qu'il n'y a pas vraiment de contrôle gouvernementale en ce qui concerne ces compléments alimentaires.

Tolmač 1:

Torej, za ali proti? Morali bomo to vprašati zdravnike in druge strokovnjake. Kaj lahko **torej** sami ugotovimo in zaključimo? Ugotovimo lahko, da nek pravi nadzor prehranskih dopolnil na vladni ravni ne obstaja.

Tolmač 2:

Toliko torej argumentacije za in proti, kar zadeva prehranska dopolnila. **Seveda** gremo lahko še bistveno dlje, lahko na primer prosimo za stališče zdravnika, ampak **vendarle** poskušajmo narediti nek zaključek. Kaj ugotovljamo? Ugotovljamo, da **v bistvu** ni pravega državnega nadzora nad prehranskimi dopolnili.

Tolmač 3:

To so **torej** argumenti za in proti, ko gre za uporabo prehranskih dopolnil. **Seveda** bi si vse skupaj lahko ogledali še bolj podrobno, **vendar pa** mislim, da s temi argumenti vsaj na tej točki zaključimo. Kaj smo **torej** opazili? Da **pravzaprav** ni jasnega vladnega nadzora na področju prehranskih dopolnil.

Med pogosto uporabljenimi kazalci zgradbe besedila v spontanem govoru je tudi obnova, s katero govorec povzame dotlej povedano ali izpostavi glavne misli (*Če povzamemo, Naj ponovim* ipd.). Razločimo tudi kazalce nadaljevanja, preobrata in ponovnega oz. novega začetka, s katerimi se posamezni deli smiselno vpenjajo v celotno besedilo, da se ohrani nepretrgan besedilni tok. Če je v začetku izpostavljen poseben problem, je pogosto prisotno tudi navezovanje ali sklicevanje na začetek, na koncu pa lahko govorniki eksplicitno napovedo zaključek govora, kar je pri ST nakažano enako eksplicitno ali samo s premorom in intonacijo.

Primer 9:

Izvirnik:

Pour conclure, il il est difficile de d'évaluer, il est dissi- difficile de juger le rôle et les conséquences *ee* de la technologie dans la société.

Tolmač 1:

No, **za konec**, naj povem, da je težko oceniti in soditi o posledicah razvoja tehnologije v naši družbi, saj te niso enotne.

Tolmač 2:

Če zaključim. Težko je oceniti, težko je presoditi vlogo in posledice, ki jih ima tehnologija v družbi.

Tolmač 3:

Težko je presoditi o vlogi in posledicah tehnologije v družbi.

Vsi elementi stopnje zgradbe se uporabljajo tudi pri tolmačenju, včasih tudi neodvisno od tega, ali jih je eksplicitno uporabil govorec (Primer 7). Z njimi tolmač na eni strani olajša razumevanje besedila poslušalcem, saj je takšno besedilo do neke mere že »predobdelano«, bolj strukturirano, jasno in poslušljivo, po drugi strani pa s tem tudi sebi olajša nalogo nadzorovanja smiselnosti ter vsebinske in slovnične ustreznosti izrečenega (Gile 1995: 159).

Večinoma gre namreč za avtomatizme, ki od (izkušenega) tolmača ne zahtevajo pretiranega miselnega navora, tako da lahko vso energijo usmeri v razumevanje in tolmačenje propozicijskih delov govora. Verjetno je takšno ravnanje posledica časovnega pritiska, kar je do neke mere prisotno tudi pri spontanem govornem besedilu, ko »naglica povzročča, da se v trenutku govora odločamo za že pripravljene, v našem spominu že čisto avtomatizirane zveze« (Pogorelec 1965: 148).

Sklep

V prispevku je predstavljenih nekaj primerov leksikalno-skladenjskih posebnosti izvornih besedil, s katerimi se pri svojem delu srečujejo tolmači in so lahko po svoji naravi zelo raznolika, močno pa se razlikuje tudi stopnja pripravljenosti govorov in kompetence govorcev. Elemente spontanega govora, ki so posledica linearnega tvorjenja besedila (ponavljanje, omahovanja, zdrsi in napake), tolmači pri svojem delu »popravijo« in odpravijo, pri njihovem tvorjenju besedil pa so nezaželeni. Z izkušnjami tolmači pridobijo tekočnost in jezikovno suverenost, kar potrjuje tezo M. Krajnc o pomembnem vplivu jezikovne kompetence in izobrazbe na značilnosti besedil. Eden od glavnih dejavnikov, ki vpliva na zgradbo besedila in posledično tudi tolmačenje, je stopnja formalnosti in vnaprejšnje pripravljenosti izvirnega besedila.

Zdi se, da je na visoki formalni ravni jezik tolmačenja bolj podoben pisnemu jeziku, čeprav gre v resnici za govorni jezik. Tako je povsem na mestu priporočilo tolmačem in študentom tolmačenja, naj za izboljšanje svoje jezikovne kompetence veliko berejo, pa čeprav dejansko ne delajo s pisnimi besedili. Za podrobnejši opis bi seveda potrebovali dodatne študije, ki so s korpusnimi metodami zdaj bližje kot kdajkoli prej.

Literatura

- BENDEZZOLI, Sandro, 2015: *Corpus-based Interpreting Studies (CIS): Past, Present and Future of a (Wired) Cottage Industry. Prispevek na konferenci.* http://eventi.dipintra.it/cis1/download/book_of_abstracts_29_04.pdf
- BENDEZZOLI, Sandro, SANDRELLI, Annalisa, 2009: *Corpus-based Interpreting Studies: Early Work and Future Prospects.* <http://www.fti.uab.es/tradumatica/revista/num7/articles/08/08central.htm>
- BLANCHE-BENVENISTE, Claire, 2000: *Approches de la langue parlée en français.* Pariz: Ophrys.
- CAJNKAR, Martina, 2004: *Jezikovne razlike med prevedenim in pretolmačenim besedilom. Specialistično delo.* Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- GADET, Catherine, 2007: *La variation sociale en français, nouvelle édition revue et augmenté.* Paris: Ophrys.
- GILE, Daniel, 1995: *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training.* Amsterdam: John Benjamin's.
- GORJANC, Vojko, 1998: Konektorji v slovnem opisu znanstvenega besedila. *Slavistična revija* 46/4. 367–388.
- JONES, Roderick, 1998: *Conference Interpreting Explained.* Manchester: St. Jerome Publishing.
- KRAJNC, Mira, 2005: *Besedilne značilnosti javne govornje besede.* Maribor: Slavistično društvo.
- MARKIČ, Jasmina, 2013: O tolmačenju in tolmačeslovju. Vojko Gorjanc (ur.): *Slovensko tolmačeslovje.* Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 6–19.
- PISANSKI PETERLIN, Agnes, 2011: *Metabesedilo med dvema kulturama.* Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- PÖCHHACKER, Franz, 2004: *Introducing interpreting studies.* London, New York: Routledge.
- POGORELEC, Breda, 1965: Vprašanja govornega jezika. *Jezikovni pogovori.* Ljubljana: Cankarjeva založba.
- SCHLAMBERGER BREZAR, Mojca, 2012: Les marqueurs discursifs «mais» et «alors» en tant qu'indicateurs du degré de l'oralité dans les discours officiels, les débats télévisés et les dialogues littéraires. Ana Zwitter Vitez (ur.): *Linguistica* LII. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 225–237.

- SETTON, Robin, 1999: *Simultaneous translation. A cognitive-pragmatic analysis*. Amsterdam: John Benjamin's.
- SMOLEJ, Mojca, 2012: *Besedilne vrste v spontanem govoru*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- ŠKILJAN, Dubravko, 1999: *Javni jezik. K lingvistiki javne komunikacije*. Ljubljana: Studia humanitatis.
- ŠUMRADA, Simona, 2010: Med tolmačenim in pisnim prevodom. Špela Vintar (ur.): *Slovenske korpusne raziskave*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 178–203.
- VIČAR, Branislava, 2011: *Parenteza v novinarskem in parlamentarnem diskurzu*. Maribor: Oddelek za slovanske jezike in književnosti Filozofska fakulteta.
- VOGEL, Jerca, 2004: Nekateri vidiki zvrstnosti govorjenega besedila s stališča poslušalca. Erika Kržiških (ur.): *Členitev jezikovne resničnosti. Obdobja 22*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete.
- ŽGANK, Andrej, 2006: Slovenian BNSI broadcast news text corpus. Prispevek na konferenci. *Advances in speech technology*. 75–82.
- ŽGANK, Andrej idr., 2006: *SloParl* – Slovenian parliamentary speech and text corpus for large vocabulary continuous speech recognition. Prispevek na konferenci. *Interspeech ICSLP 2006*. 197–200.